

s narušeným, problémovým chováním, u něhož by hrozilo např. ohrožení bezpečnosti člověka, z přírody odstranit. Postup eliminace je možný pouze na základě výjimky podle zákona o ochraně přírody a krajiny (a příslušné evropské legislativy). Program péče ukládá stanovit detailní postup v těchto případech, a to až do úrovně faktického provedení, kterého se bude účastnit jak státní správa v oblasti ochrany přírody a myslivosti, tak konkrétní uživatelé honiteb. V případě stanovení podmínek a způsobu odstranění problémových jedinců vlka musejí být obdobně obecně zřejmé výchozí podmínky (důvody a podmínky pro možné povolení výjimky). Je nutné přesně stanovit, jakým způsobem k hodnocení naplnění zákonem daných důvodů a podmínek přistupovat, tedy metodicky upřesnit postup pro orgány ochrany přírody při povolování výjimek, a současně vyjasnit, jak bude uvedený postup prakticky probíhat. Zde je klíčová vzájemná spolupráce mezi ministerstvy životního prostředí a zemědělství, resp. mezi orgány ochrany přírody, myslivci

i dalšími odborníky a jejich vzájemné porozumění legislativním podmínkám a požadavkům (nejen zákonu o ochraně přírody a krajiny, ale i zákonu o myslivosti, případně dalším dotčeným předpisům), i praktickým možnostem a okolnostem řešení.

Nejzávažnějším problémem výskytu vlka v krajině jsou škody, k nimž dochází na hospodářských zvířatech. Mezi hlavní cíle Programu péče o vlka obecného proto patří zejména zajištění fungujícího systému pro poskytování finanční podpory na realizaci preventivních opatření na ochranu stád a zlepšení postupu šetření a vyplácení náhrad vzniklých škod. Významná je také kvalitní informovanost laické i odborné veřejnosti, např. zabezpečení potřebného monitorování a sběru dat, jejich sdílení mezi zainteresovanými subjekty (orgány státní správy, chovateli, myslivci).

Jedním z důležitých témat programu je již zmíněné financování preventivních opatření. V současné době je lze hradit z Operačního programu Životní prostředí. Jde však o komplikovaný a administrativ-

ně náročný nástroj. Proto je třeba usilovat o co neefektivnější nastavení podmínek podpory tak, aby byla pro chovatele co nejdostupnější. Logicky by nevhodnějším řešením bylo provázání se systémem ostatních podpor v oblasti zemědělství, zatím se k tomuto návrhu ale MZe nepřiklonilo. Na místě je o věci dále diskutovat a hledat alternativní řešení.

Programy péče jsou přijímány zpravidla na období 10 let, v případě vlka však MŽP počítá s jeho aktualizací v kratším termínu, a to již za dva roky. Do této doby by měla být realizována některá významná opatření, např. stanovení velikosti populace (podle požadavků evropských předpisů) nebo nastavení podmínek podpory zavádění opatření k ochraně stád v programovém období 2021–27.

Seznam použité literatury uveden na webové stránce Živy.

Marcela a Jan Plesníkoví

ZAUJALO NÁS

Virtuální realita potvrzuje kladný vliv zeleně na psychické zdraví

Když v r. 1984 uveřejnil mladý americký vědec Roger Ulrich výsledky svého výzkumu, mnoho nejen jeho kolegů jim nevěřilo, a to přesto, že pokus probíhal za předem daných přísných podmínek, přinesl kvantifikovatelné výstupy a byl uveřejněn v prestižním recenzovaném vědeckém časopise Science. Rozbor lékařských zpráv pacientů po operaci žlučníku ve věku 20–69 let uskutečněný R. Ulrichem totiž ukázal, že pacienti shlížející z okna na listnaté stromy v předměstské nemocnici v americké Pensylvánii se uzdravovali o den dříve, potřebovali méně léků na tlášení bolesti a měli méně pooperačních problémů než nemocní s výhledem na cihlovou zeď. Od té doby byly uveřejněny četné studie o dopadu zeleně na lidskou psychiku realizované na velkém vzorku obyvatel, prováděné delší dobu a zaměřené na co nejširší spektrum osob. Dané problematice se věnuje hned několik vědeckých časopisů. Zmiňovaný Ulrichův článek byl až dosud citován jinými vědci více než tisíckrát.

Opakovaně se potvrdilo, že parky, městské lesy, zahrady, dvory se zelení a další zelené plochy v sídlech snižují stres, depresi a pocit úzkosti a smutku a omezují příliš impulzivní jednání, zlepšují smyslové vnímání, paměť, pozornost, schopnost se soustředit a logické myšlení, a to i u hyperaktivních dětí, a urychlují zotavování se ze stresu. Pouhý pohled do zeleně nejenže podporuje rekonvalescenci pacientů, ale zvyšuje potěšení z práce a naopak snižuje pracovní vypětí. Městské zelené plochy, zejména parky, umožňují lidem se setkávat, a tím v nich omezují pocit osamělosti. Pozitivní vliv oknem zprostředkovaného

vnímání zeleně byl zjištěn jak v nemocnicích, tak ve školách, na úřadech, v činžovních domech, nebo dokonce věznicích.

Vědci vedení Huang Qiuyunem, působícím současně na Univerzitě Čchig-chua v Pekingu a ve Švýcarském federálním ústavu pro výzkum lesa, sněhu a krajiny v Birmensdorfu, se rozhodli využít při výzkumu působení zeleně na psychické zdraví moderní techniku, konkrétně virtuální realitu. U 89 zdravých posluchaček a posluchačů pekingské univerzity vyvolali stres tím, že je nechali řešit za poslechu hlasité hudby po dobu pěti minut matematický test (sic!). Poté je náhodně rozdělili do tří skupin. V každé byli účastníci vystaveni desetiminutové virtuální

realitě simulující tři typy městského prostředí: trávník, porost stromů a beton. V průběhu experimentu, ale i před jeho zahájením měřili výzkumníci u pokusných osob vodivost kůže, která v důsledku kožně-galvanické reakce odpovídá na stresový podnět. Mimochodem, popsáný jev se stal jedním z principů, na nichž pracuje detektor lži. Před a po využití virtuální reality stejně jako po umělé vyvolaném stresu studenti sami hodnotili své emoce prostřednictvím stupnice PANAS – škály pozitivní a negativní afektivity. Zatímco pozitivní afektivitu charakterizuje prožívání příjemných emocí a nálad, negativní zahrnuje nepříjemné pocity různé intenzity.

Analýza získaných údajů prokázala, že nejpozitivněji působila na účastníky virtuální realita znázorňující trávník. V druhé části, kdy studenti vnímali virtuální realitu, u nich vědci zaznamenali slabší příznaky stresu, pokud sledovali zprostředkovaný obraz jak trávníku, tak stromů. Představa betonového prostředí vyvolávala příjemné pocity nejméně.

Výsledky jsou v souladu s Ulrichovou teorií, že naše reakce na prostředí vznikly v průběhu evoluce a nezískali jsme je učním. Kladné působení dřevin a další vegetace v lidských sídlech na psychické zdraví obyvatel nemusí být vždy zprostředkováno zvýšeným pohybem v zelených plochách, ale přímým snížením koncentrace stresového hormonu kortizolu prostřednictvím části mozku hrající klíčovou úlohu při vytváření a uchování paměťových stop souvisejících s emocionálními prožitky – amygdaly. Autoři studie současně zdůrazňují, že jejich zjištění může být využito v urbánním plánování.

[Landscape and Urban Planning 2020, 193: 103654]

1 Pásky zeleně ve městech pohlcují hluk, podporují proudění vzduchu, působí proti efektu tepelného ostrova a zachycují prach a některé kontaminanty, např. olovo. Foto J. Plesník

